

REDACȚIA

Deák Ferencz-utca nrul 20.

ABONAMENTUL

Pe un an 20 cor.

Pe jumătate an 10 "

Pe 1 lună 2 "

Anul de Duminică pe an 4

coroane.

Pentru România și America

10 coroane.

Pentru România și străinătate

numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deák Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 bani de fiecare publicație.

Manuscripte nu se inapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

ȘI-AU PERDUT MINȚILE.

De dr. Dionisie Stoica.

Iti stă mintea în loc în fața furiei, cu care voesc să amuțescă suflarea românească și să șteargă de pe fața — Ungariei, pe aceia, cărora le place să fie Români.

Nu-ți poți esplica atâta orbire pătimășe, te crucești de neroziile, pe cari le susțin și — te calmezi pe urmă. Caravana trece înainte...

»*Alios ego vidi ventos*« își zice orice român conștient. Dacă n'a pierit Românul până azi, nu va pieri cu toate svârcolirile lui Nagy, Andrassy, Apáthy și toți ceilalți.

Dar cu toate acestea nu va fi de prisos să constatăm până la ce grad se ridică temperatura în capetele celor ar voi să înghițată pe *Valachi* pe nerăsuflăte. *Nagy* și *Andrassy*, deși se lovesc în cap cu logica, cu dreptul și echitate, cel puțin pot fi justificați din punctul lor de vedere cu dragostea rău pricepută față de țară și mai ales cu șovinismul, care-i oprește de a judeca obiectiv.

Ceeace face însă profesorul universitar dela Cluj dr. Stefan Apáthy, întrece toate marginile minții normale.

În ziarul »Erdélyi Hirlap«, care a început să apară nu demult la Cluj, ca să organizeze societatea maghiară din Ardeal și să o reorganizeze prin instrucția populară de jos în sus, numitul profesor publică un articol, din care estragem câteva pasaje, ca să ne putem da seama cu cine avem de lucru.

»Intâiu și intâiu să-i facem să înțeleagă (pe Români), scrie învățatul dascăl, și să înțelegem

și noi, că în Dieta maghiară nu pot fi, decât deputați maghiari. *Deputații românilor sunt în București.*

Și apoi continuă:

»Vaida, Brediceanu, Goldiș și toți ceilalți, voi nu sunteți Români ungureni. Voi sunteți Unguri cu graiu valah. Românilor ungureni Regele Carol le-a dat pașaport, ei s'au născut dincolo de Carpați și dincoace nu sunt decât oaspeți, pe cari îi trimitem înapoi, după ce le va espira pașaportul.

»Nu sunteți nici de limbă română. Limba voastră este cea *valachă*: așa a fost când v'ați strecurat nechemăți la noi, unul câte unul, ca ciobani, și și mai mult este așa astăzi, când tezaurul limbii voastre în partea cea mai mare este acelaș cu cel maghiar și este cu totul deosebit de cel din România.

Încă un citat prețios, dela începutul articolului:

»Maghiarii cu limbă valahă, și voi sunteți membrii societății maghiare... Tot ce aveți, bunuri morale și materiale, numai Maghiarilor aveți a le mulțumi. Chiar și partea cea mai nobilă a sângelui vostru Maghiarii, rassa noastră turanică, au altoit-o în voi... Noi am sădit în voi iubirea reciprocă și dragostea față de patrie, iar voi stropind cu șiretenie și tradare sămânța dragostei, ați făcut să incolțiască din ea ura.

S'a gătat cu neamul românesc. Dascălul Apáthy i-a pus cruce la căpătâiu și exclamă estaziat: »*Legea de naționalități trebuie abrogată, dar acum imediat!*«

Mai stai de răsuflă nițel, domnule profesor. Și meditează nițel asupra celor scrise, punându-ți la urmă de tot întrebările: Oare pe valahi legea de naționalități i-a făcut să fie ce sunt azi? Și oare soarta și viața lor de această lege depinde! Legi mai înalte oare nu există, decât legea scrisă și neexecutată?

Dar să nu ne pierdem vremea cu cei-ce

și-au pierdut mințile... E destul să știm în ce bălării șoviniste se încurcă toți ai lor, cari se cred chemați a contribui la pacea și liniștea internă a Ungariei.

Între aste astfel de împrejurări, dându-ți bine seama, că nu stai în față cu niște adversari, cari știu să și judece și să fie și leali și sinceri — departe de a-ți pierde cumpătul, te ncrezi în bărbăția adevăraților luptători și te ncrezi fără șovăire în triumful cauzei drepte.

Forța noastră a nceput a se manifesta categoric și împrejurării acesteia avem să-i atribuim în cea mai mare parte furia și atacul desperat al lor.

Și această furie și acest atac nu ne va înfrica, ci mai virtos ne va oțeli și ne va face, ca, *una fiind cu toții*, să t ecem triumfători peste primejdia, ce ne amenință.

Înțelegem importanța momentului, și nu ne vom lăsa terorizați, de-ar fi atacul lor de o mie de ori mai turbat.

Arma noastră va fi: *calmitatea*, împreunată cu *deplina încredere în dreptatea cauzei noastre*, toate isvorite din ființa și trecutul nostru de 18 veacuri.

Iar dreptatea noastră numai opinia obiectivă europeană o va putea recunoaște. Ungurii nici odată.

Ne incumbă deci și o datorință mare, neglijată cu totul până acuma: opinia europeană trebuie informată *zilnic* despre chestiile, cari ne preocupă, ca să nu mai poată fi sedusă de ceice nu ne sunt prieteni.

Vom fi înțeles oare importanța împlinirii acestei datorințe, și oare vom face tot ce ne stă în puteri pentru a o împlini!?

FOIȚĂ ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

Cronici artistice.

Adunate de H. P. P.

O nouă piesă dramatică de Maxim Gorki. În teatrul »Kleines Theater« din Berlin s'a jucat în 24 Novembrie n. pentru prima oară piesa cea mai nouă a lui Maxim Gorki. E cunoscut marele succes al »Azilului de noapte« — a »scenelor din afunzime«, cum le numește el.

Piesa cea nouă, intitulată »*Dușmanii*« nu se deosebește mult de maniera celei dintâiu. Tot scene incoherente, fără de legătură solidă între ele — prin urmare lipsă de acțiune adevărată dramatică. »*Dușmanii*« lui Gorki propagă socialism, capitalism, anarhism. Într'una din cronicile literare voiu reveni asupra subiectului acestuia.

Un nou Raffael. Galeria națională din Londra a intrat în posesiunea »*Madonnei della Torre*« de Raffael, care dispăruse pentru 45 de ani fără de urmă, după ce figurase în expoziția din 1857 în Manchester. Așa în 1902 a ieșit iarăși la suprafață ca să fie dăruită acum galeriei (National Gallery) din Londra. Tabloul e probabil că a fost pictat în 1512 în Roma.

Tolstoj în potriua lui Shakespeare. Zilele trecute a apărut o carte, anunțată deja de multă vreme, a magului dela Iasnaja Poljana asupra

valorii artistice-morale a lui Shakespeare. Marele ascet pornește o luptă înviersunată în contra lui Shakespeare, căruia îi deneagă ori ce valoare și atribue numai constelației literare existente pe timpul lui Goethe mărirea falsă a talentului lui Shakespeare. Câte-va probe, cari ne vor arăta părerile ciudate, de multe ori chiar ridicole ale lui Tolstoj:

»Shakespeare poate fi ori ce, numai artist nu.«

»La Sh. începe deja cu primul cuvânt esagerarea; esagerarea acțiunilor, a sentimentelor și a efectelor. Îndată se recunoaște nesinceritatea chiar a lui Shakespeare în ceea ce spune; dânsul n'are trebuință să simțască acțiunile, cari se petrec, caracterele: sunt irelevante. Se vede, că își inventează persoanele numai pe seama teatrului și că le lasă să vorbească și acționeze numai ca să aibă efect asupra publicului. Din cauza aceasta nu putem da crezare nici celor ce se petrec pe scenă, nici patimelor persoanelor sale. Din cauza desvoltării destere a unor scene, cari sunt caracteristice lui Shakespeare, aleseră germanii dintre toate dramele engleze pe ale lui Sh., cu toate că celelalte nu erau de calitate mai inferioară ci din contră, steteau cu mult mai sus decât dramele lui Sh. În fruntea acestui cerc german stetea Goethe, pe atunci dictatorul opiniei publice în privința chestiunilor estetice. El a fost acela, care l-a decretat pe Sh. de poet mare. A făcut aceasta, parte cuprins de dorința de a nimici arta franceză, parte ca să facă loc operelor sale dramatice dar mai cu seamă pentru-că punctul lui Sh. de vedere armoniza cu al său. Deoarece-ce rătăcierea aceasta a fost propagată de o autoritate ca Goethe, se aruncă toți criticii — esteți, cari nu

pricepeau nimic din ce va se zică arta, asupra lui Sh., asemenea ciurilor pe o mortăciune, descoperită în Sh. frumuseți neexistente și le discutară.

Acești critici germani, fără de nici un simț estetic, fără de a avea nici o urmă din puterea de a discerne impresiile estetice de celelalte, crezură autorității, care decretase pe Sh. de scriitor mare. Îl laudară pe dea'ntregul, en bloc. Arătară pasagii, de a căror efecte erau cuprinși sau a căror idei armonizau cu principiile lor de viață și-și închipuiră, că efectele și gândirile acestea ar fi cvintesența a tot ce este artă.

Într'alt loc zice:

»Dacă se vor fi eliberat oamenii de această înșelăciune, numai atunci vor băga de seamă, că o dramă fără de element fundamental religios nu numai că nu este o faptă însemnată și bună, ci este chiar cea mai trivială și vrednică de dispreț. După ce au priceput aceasta, vor căuta și vor trebui să creeze o nouă formă pentru drama nouă, pentru o dramă, care va servi desvoltării și întăririi celei mai înalte trepte a conștiinței religioase omenești. Vor mai înțelega apoi oamenii, deștepți din starea lor hipnotică că dramele *triviale* și *amurale* ale lui Sh. și imitatorilor săi, cari au ca scop numai petrecerea și înveselirea spectatorului, nu pot cu nici un preț să reprezente doctrina vieții — și, că deoarece-ce nu există o adevărată dramă religioasă, trebuie să se caute doctrina vieții la alte isvoare.

Ideile lui Ibsen — nu trebuie să se mai spună — sunt greșite, pornind dintr'un esces de religiositate și pedanterie.

Vorbirea deputatului dr. St. C. Pop,

rostită în Dieta dela 5 Decembrie.

On. Dietă! De un timp e la ordinea zilei o chestiune de mare importanță. S'a făcut amintire în această Dietă, în petițiunile prezentate în această Dietă, dar mai ales prin ziare, despre jăfuirea pădurilor secuiești. În jurul acestei chestiuni s'a dezvoltat o așa acțiune și agitație puternică, încât aceasta afacere a devenit afacere de interes public, și on. guvern nu numai că nu s'a ferit de a deslega aceasta chestiune, ci în budgetul anului viitor a luat cu 70.000 cor. mai mult pentru ajutorarea acțiunii secuiești. Sunt recunoscător acelor on. deputați, cari a făcut tot ce s'a putut în interesul rasei secuiești, cari cu o însuflețire rară se ocupă cu aceasta chestiune, pentru că prin aceasta țara se îngrijește nu numai de afacerea secuiească, ci îngrijirea ei se va estinde și asupra celorlalte ținuturi din țară.

Am accentuat aceasta îndeosebi, nu cumva să fiu învinuit, că vreau să fac acuză, când iau cuvântul, că un rău e sprijinit și ajutat în detrimentul altuia. Motivul, ce m'a îndemnat să ridic cuvântul a fost, că on. d-n ministru de agricultură, deși la desbaterea budgetului din anul trecut am arătat multe rele, totuși pentru lecuirea lor, în cadrele budgetului de acum nu face absolut nici un fel de amintire.

Deoarece vorbesc în o chestie foarte însemnată, dați-mi voie să mă ocup mai pe larg de ea; eu o conzider importantă îndeosebi pentru că năcăzurile cari obvin, sunt acolo unde e exclusiv erariul, unde pădurile și pășunile sunt în mâna erariului.

În țara ungurească acest loc ascuns este în comitatul Turda-Arieș și mai ales cercul administrativ Cămpeni e acela, unde proprietar e exclusiv erariul și unde domnesc astfel de stări, despre cari trebuie să presupun necondiționat, că dl ministru de agricultură n'are cunoștință, căci dacă ar avea, cunoscându-i iubirea de oameni, cred, că cu strictetă draconică ar purcede pentru stărpirea acelor stări.

E vorba despre comune ce aparțin cercului administrativ din Cămpeni, cari, după cum spusese, cași comune urbariale, au format jobăjimea erariului. Permiteți-mi să schițez, relațiunile economice ale acestor ținuturi înainte de 1848 și după 1848 până la sfârșitul aranjării urbariale.

Raportul dintre aceste comune și erarin era staverit prin așa numitul, »regulativum punctum« prin 1769 și conscripțiile din 1819—20. În acestea

sunt staverite toate îndreptăcirile jobajilor față de proprietarii lor.

Mai ales dela anul 1820 urbarii au avut o situație cu mult mai bună decât azi în epoca luminii, democrației și egalei îndreptări.

Pe acei deputați, cari nu cunosc acestea ținuturi îi conduc în ținuturile locuite de ruteni și săcui și vor vedea, că referințele climatice și locale de acolo corespund referințelor din cercul Cămpeni.

Populația își clădește colibile pe coastele pezișe ale munților, unde abea poți străbate pedestru prin vâlcele — poduri nu sunt nicăiri — și dacă cineva e atât de fericit, că se poate numi proprietarul unui car, carul acesta numai arare ori poate să-l bage în curtea sa.

Acești locuitori, neavând pământ de fel, lucru firesc cu economia nu se pot ocupa, cei mai mulți n'au nici loc de pășune.

Dar cu toate acestea, mai ales înainte de 1848, după conscripție erarul s'a îngrijit, ca aceste comune să aibă din ce trăi: le-a dat pădure destulă pentru continuarea industriei de lemn, în munți loc de pășune, gratuit. După 1848, puși la aranjare, de asemeni au primit lemne și pășunat, ce-i drept pe lângă taxă, dar pentru o taxă foarte bagatelă. Eraru renumiți locuitorii acestui ținut, cari cu industria mică cutierau întreaga Ungarie, Domniile voastre v'ati întâlnit cu ei foarte des și puteți cunoaște starea lor, după portul lor.

On. Dietă! A urmat apoi așa numita aranjare. Dar erariul, ca singurul proprietar, deja când s'a pus în curgere aceasta aranjare, a început să-și valorizeze pădurile, pot spune, să le stărpească.

În Turda este o fabrică de celuloze, aceasta a consumat mai toată pădurea munților apuseni. Și cum? Se sloboziau pe apă câte 100—200 de mii de bușteni și ajungeau în Turda numai 15—20 de mii. Unde sunt ceilalți? Nici statul, nici poporul, nici nimeni n'a avut din aceasta nici un folos, ci stărpeau pădurile, iar în mâna bieților locuitori se puneă bățul cerșitoriei. Cum s'a întâmplat aceasta procedură de aranjare? Fiți buni și m'ascultați, căci acesta e rezultatul unei studieri îndelungate: într'un mod scandalos, fără de păreche în viața oricărui popor. Eraru legi pe cari judecătoria avea datorința să le execute, cu toată strictetă; din oficiu ar fi trebuit să scruteze constatarea faptului, și să fie cu băgare de seamă, ca foștii iobaji să iee partea convenită din păduri și pășunat. Legile totodată descriu formulele, ce ar fi trebuit luate în conziderare, ca procedura să se poată face corect și legal. Dar lucrul s'a întâmplat așa, că urbarialii n'au fost reprezentați nicăiri, ci de față erau juzii comunali, cari la privirea cruntă a procurorului erarial, n'au îndrăznit nici să se miște, ci au subscris tot ce li-s'a spus.

Așa s'a întâmplat apoi, că sub decursul aranjărilor urbariale, și-au bătut joc de lege și de dispozițiile conscripției, și-au despoiat de pășune pe acești oameni.

Judecătoria ar fi trebuit să aibă în vedere § 3 din articolul de lege VI din 1836 ce prescrie imperativ, că iobăgimea să aibă loc de pășunat, căci chiar restrângerea pășunatului a fost cauza la mai multe neînțelegeri și plânsori. § 4 spune mai departe, ca să aibă nu numai lemne de foc ci și lemne de edificat și pe lângă taxă bagatelă și lemne pentru scopuri industriale.

Aceste dispozițiuni se cuprind mai ales în ordinațiunea urbarială din 1853, mai departe în articolul de lege LIII din 1871, care îndeosebi pentru aceste ținuturi cuprinde astfel de dispozițiuni din naintea cărora judecătoria nu-i este ertat să se retrage, când vede, că urbarialistii nu sunt corespunzător reprezentați. (Citește aceste legi.) Cum s'a întâmplat aranjarea? Erarul trecând cu vederea dispozițiile legii a dat urbarialistilor astfel de păduri, cari au fost cu desăvârșire stărpite. Cu privire la pășunat s'a luat o dispoziție admirabilă. Fiindcă urbarialistii n'au fost reprezentați, în mod legal, s'a spus, ce-i drept, că au pretenții la pășunat, dar trebuie să se ia în samă că aici nu-i pășune, ci să meargă în munți. Foarte fireșc, că luându-se în conziderare stările faptice, sârmanul popor neștiutor a umblat în munți aproape fără nici un rezultat, și s'a liniștit așteptând realizarea acelei promisiuni a erarului, că aranjarea urbarială a comunei Măgura, va căpăta o parte de pășune. Erarul a zis, că în Măgura ce aparține oficiului silvanal din Cluj are 40.000 de holde pășune are și pădure și veți căpăta din belșug. S'au liniștit cu aceasta, dar și până azi au rămas numai cu nădejdea, căci Măgura e aranjată, erarul i-a dat 35.000 holde de munți și pădure, dar n'a dat nimic acestor bieți oameni.

Așa numita aranjare s'a continuat splendid. Rog pe conducătorii afacerilor economice să fie buni, a controla expunerile mele, căci m'am străduit să le scot din documente. Când s'au făcut măpăle, natural, domni au umblat prin ținuturi foarte frumoase, nu s'au prea spart capul cu partea mai însemnată a lucrurilor și pe măpăle curile dela marginea văilor, de lângă văi sau de poalele munților, au ajuns pe vârful munților și viceversa, așa, că în procesele de proprietate când e vorba de pământ de o palmă, din locuri îndreptate, când ies inginerii la fața locului și când cheltuelile sunt de trei ori mai mari decât valoarea micului estravilan, constată, că starea faptică, este asemenea celei descrise pe măpă. Dar aceasta încă se poate lecu, căci pentru plată bună ese afară inginerul și stavereste starea faptică.

(Va urma.)

Unul din cei mai de frunte sculptori ai timpului, profesorul din Lipsca *Max Klinger*, a terminat o nouă lucrare în marmoră, intitulată »Diana«. Despre Klinger va fi vorba într'o viitoare cronică artistică.

Sculptorul francez *August Rodin*, unul din cei mai mari sculptori francezi în viață, a fost invitat de regele Greciei să petreacă cât-va timp în Atena, fiind oaspele regelui. Rodin a primit invitarea.

Placheta comemorativă, care se va da tuturor colaboratorilor expoziției jubilară din București este gata. »Oesterr. Illustr. Ztung«, Nr. 4 din anul acesta, publică o reproducere. Placheta e făcută de sculptorul și ciselatorul vienez *R. Cizek*. Pe avers se află bustul regelui. O femeie — nud — având o ramură de palmier în mână, o pleacă jos. Pe revers sunt 2 femei reprezentând Pictura, cu paleta în mână și Comerțul, cu roata dentală la picioare. Un bărbat — Industria, se razimă de o nicovală și are un ciocan la picioare. Inscripțiile sunt următoarele:

»Carol I Rege al României, 1866—1906 Colaboratorilor nostri« apoi »Expozițiunea generală rom. din 1906.«

E dureros, că executarea plachetei nu s'a încredințat unui sculptor român. Astfel tot sprijinul artelor române devine iluzoric. Și atâta talent se putea aștepta dela unul de ai nostri.

Fritjof Nansen, vestitul explorator al polului nord, petrece de prezent ca ambasador în Londra. Aici se ocupă cu scrierea unui studiu temeinic asupra stării actuale a explorării polului nordic. Lucrarea o va așterne societății regale geografice din Londra, a cărei membru onorar este.

Numărul cel mai nou din revista germană »*Neue Rundschau*« (Dec.) publică ultimele și cele mai importante lucrări din scrierile postume ale lui *Ibsen*. Se află, între altele, o poezie scrisă în 1864, referitoare la misiunea sa, scenăriile și primele stadii ale dramelor »*Nora*« (O casă de păpuși) și »*Femeia mării*«, vorbiri despre emanciparea femeilor, diferite notițe, versuri și scrisori cu mare importanță din punct de vedere istoric-literar. Pe lângă aceasta o mulțime de amintiri personale scrise de scriitorii de seamă și un studiu de *Bernh-Shaw* despre influința lui *Ibsen* în Anglia.

Cunoscutele cuvinte: *Après nous, le déluge*, (După noi, potopul) cari erau atribuite până acum marchizei de *Pompadour* — amanta regelui *Ludovic al XVI* — și cari voiesc să exprime nepăsarea față de ce se va întâmpla mai târziu pleddând pentru plăcerea actuală, au fost întrebuintate de publicistul francez *Abbé Mably* pentru întâia oară. O carte apărută în zilele acestea (»Parlamentarismul și social-democrația« de *Eduard Bernstein*) aduce textul scrisorilor despre »Drepturile și datorințele cetățeanului«, apărute în 1758. În Scrisoarea a 6-a renumitul comunist

atacă stările parlamentare și termină cu cuvintele »Viitorul nu vă supără mult, după D-Voastră potopul!«

Vestita cântăreață *Adelina Patti* și-a luat rămas bun pentru totdeauna dela publicul din Londra, voind să părăsească cu desăvârșire cariera de cântăreață. Publicul i-a făcut ovații grandioase.

Premiul Nobel pentru poezie s'a decernat anul acesta poetului italian *Giosue Carducci*, cel mai popular poet al Italiei moderne.

Vestitul autor ar »*Odelor barbare*«, în urma bătrânețelor sale, a fost silit acum doi ani să părăsească catedra de profesor universitar și trăește retras în Bologna. Vestea despre distincția cea mare o aflase de vre-o câteva zile și îl umplu de veselie fără de seamă. Intreagă Italia s'a grăbit a felicită pe marele ei fiu prin telegrame și adrese de gratulație.

Ca să aveți o idee despre *prețurile* tablourilor pictorilor moderni, câteva date dela o vânzare de tablouri: La *Albert Riegner* în München s'au vândut zilele aceste portretele lui »*Bismarck*« și »*Moltke*« pictate de vestitul portretist german *Lenbach* cu 16000 de mărci. Două portrete de escelentul portretist și pictor de »tablouri în genere« *Fr. v. Defregger* au obținut: unul 3650 mărci altul 7300 mărci.

Un glas cuminte.

În sfârșit și un glas cuminte în acest concert de înjurături, de invective și grațiosități pe care-l înțește în fiecare zi presa ungurească față de noi. El vine dela bărbatul, care deși în totdeauna radical în păreri sale, în contra noastră, păstrează un ton de cuviință și urbanitate, dl *Jancsó Benedek*. Dânsul protestează în chipul cel mai hotărât împotriva tonului de grosolanie bădărană și surugiască, cu care se tratează mai ales deputații naționali în cameră. Iată ce zice dânsul în privința aceasta: »Apostrofări ca *La furci cu voi, Funea de gâtul vostru, trebuie să-i izgonim în palmi* și alte de acestea, nu pot fi privite de argumente. Ele nu sunt nici decum demne de legiuitori unguri. *Astfel de grațiosități nu se aud nici în cel din urmă consiliu comunal sătesc prezidiat de nenea Stan sau Bran* (Gőre Gábor zice dl Jancsó). *Tactul și cuviința înăscută țaranului ungur îl opresc dela astfel de termeni chiar și în clipe de mânie.*«

Dl Jancsó face bine, că invoacă drept pildă calitățile atât de frumoase ale țaranului ungur. Căci acesta nu-i singurul punct în care clasa cultă ungurească s'a depărtat de țaranul ungur, adevăratul depozitar al caracterului unguresc. Instrăinarea aceasta se explică mai ales din *originea ei străină*. Ea ne înfățișează icoana unei pături asimilate în chip superficial, numai în limba și sentimentul patriotic, nu și în fire și temperament, cari au rămas tot străine.

Dl Jancsó este unul din pușinii unguri neași dintre gazetarii unguri și nu-i mirare că dânsul singur din toată presa ungurească a avut bunul simț de-a se indigna de tonul astăzi »parlamentar« al deputaților unguri.

„Reichspost“ din Viena, organul popoarelor creștine din Austro-Ungaria, în nrul dela 1 Dec. publică din peana lui Dipsi un articol împotriva lui Andrassy, pentru vorbirea sa în care a amenințat cu asprimea legii pe — »agitatorii« naționaliști. În articol se constată că de 40 de ani fruntașii naționaliști s'au obicinuit cu această asprime.

În numărul dela 4 Decembrie arată pornirile sălbatice în contra lui Juriga, precum și invalificabilele violențe împotriva românilor ale lui dr. Apáthy din Cluj.

Virilismul, în comitate și în orașe, este ceace poate fi mai reacționară măsură. Ea s'a luat la început împotriva naționalităților, dar azi supără și pe Unguri. De aceea mai ales în zilele acestea presa și cercurile politice maghiare agită pentru desființarea virilismului. Se și vorbește, că guvernul este gata a-l desființa.

Noi suntem — Toma!
Dela reacționar ca Andrassy, tipul magnatului feudal, nu prea ne vine să așteptăm o reformă democratică.

Cehii pentru slovaci. Din Praga se telegrafiază, că la un congres al partidului realist cehesc care cuprinde aproape toată elita intelectuală a poporului cehesc, s'a discutat și situația poporului slovacesc din Ungaria. Congresul a înfierat cu indignare asupra ungurească care apasă poporul slovacesc. Partidul a hotărât să se publice în limba germană și franceză o broșură în care să se arete prigonirea fruntașilor slovaci, cu prilejul procesului din Pressburg

(împotriva lui Juriga) și din Rosenberg (împotriva lui Hlinka și Srobár) și în general asupra poporului slovacesc.

Dreptul electotal și limba statului.

»Pesti Hirlap« într'un articol de fond de eri spune următoarele lucruri asupra acestei teme:

»Se svonește, că guvernul va face reforma electorală astfel ca să împace și pe unguri și pe naționaliști. El va acorda dreptul electoral fiecărui român, slovac și sârb, însă prin arondarea cercurilor electorale nu vor putea intra mai mulți deputați naționaliști decât au intrat până acuma. »Pesti Hirlap« protestează în modul cel mai energetic în contra acestui plan. Dacă guvernul va face astfel, zice, el își va pierde toate simpatiile și toată țara va părăsi coaliția. Cu chipul acesta el va irita pe naționalități cât și pe unguri în gradul cel mai mare.

»În programul oficios al partidului kossuthist, spune ziarul, se spune, că *dreptul de vot se va da numai cui va ști bine scrie și vorbi ungurește*. Numitul ziar mai adaugă următoarele reflexiuni: Nu se pot acorda drepturi politice unui cetățean care nu are pentru stat și respectul de-a învăța limba statului. Nu vom îngădui ca elementele *deplin neculte* să aibă drept de vot. »Supt pretextul drepturilor omenești nu se poate da votul unor ființe cari se află *de jumătate pe treapta de dobitoace* (félállatok). Deputații naționaliști nici odată nu vor fi mulțămiți, căci ei ar vrea să stârpească tot ce-i ungur. Dacă vor face obstrucție în contra proiectului (de reforma electorală în sensul unguresc), atunci pur și simplu vor trebui aruncați afară din parlament, sau vor trebui împușcați sau va trebui decretată *clotura* (închiderea discuției prin hotărârea președintelui) sau în ori ce fel va trebui să-i *înlaturăm*«.

Din toată poliloghia asta să reținem numai două lucruri: Mai întâi că după descoperirea ziarului unguresc nu există cultură în afară de cultura și limba ungurească și cine nu o are pe aceasta, se află pe jumătate de treapta dobitoacelor necuvântătoare. Al doilea »P. H.« recunoaște, că dacă reforma electorală se va face așa cum el nu dorește dar cum îi atribue guvernului, atunci nu numai unguri *dar și naționalitățile să vor irita în măsura cea mai mare*. La ce grad va crește însă iritația naționalităților, dacă reforma se va face și mai rău pentru noi, așa cum dorește »P. H.«? La asta nu s'a gândit ziarul și cei ce-i bat în strună!

Răspunsul la Mesagiu.

Eată proiectul de răspuns al Camerii României la mesagiul prin care M. Sa Regele Carol I. al României a deschis corpurile legiuitoare:

Sire,

Cu o supremă mândrie națiunea română salută astăzi prin noi pe cel ce acum patruzeci de ani a luat răspunderea destinelor acestei țeri. În murmurul de admirare, din colibe ca și din palate ce se înalță în împrejurul tronului M. Voastre, se aud voci din trecut, misterioase și dinstincte. Este ecoul strigătelor de bucurie cu care poporul român întimpină altă dată pe eroii neamului al că-

ror vrednic și mare urmaș v'ați arătat M. Voastră, alesul Provedinței prin care toată strălucirea trecutului a reinviat și s'a deschis calea gloriilor viitoare. Națiunea întregă înalță spre cer o rugăciune fierbinte pentru sănătatea și îndelunga domnie a M. Voastre.

Expozițiunea iubilară, care a unit tot neamul românesc în aceeași simțire a frumosului, care a făcut să vibreze inimile noastre de aceeași emoțiune de admirare pentru munca românească, care ne-a scos din cercul strimt al vieții noastre de toate zilele ca să ne facă să trăim o viață mai înaltă, expozițiunea iubilară va rămâne o faptă mare.

Sire,

Cuvintele liniștite și demne cu cari Majestatea Voastră ne anunță ruperea relațiilor cu Grecia, sunt răsunetul sentimentului întregii țări, care dorește ca Românilor din imperiul otoman, supuși credincioși ai M. S. Sultanului, să li-se facă dreptate și să nu se mai turbure conștiința religioasă a unei populațiuni creștine prin persecuțiunile păstorilor sei sufletești, nici să decimeze niște locuitori cinstiți și pacinici ai imperiului prin violență și crimă.

Suntem fericiți a afla că politica înțeleaptă a guvernului M. Voastre ne-a asigurat încrederea și prietenia tuturor puterilor și nu ne îndoim că această prietenie o vom avea în conflictul nostru cu Grecia în interesul superior al dreptății și al păcii.

Scăderea dărilor, anunțată de Mesagiul Regal, urmare a stărei înfloritoare a finanțelor Statului este dovada că măsurile bine chibzuite luate pentru a spori puterea de producțiune a țării și-au avut efectul dorit. Finanțele Statului întemeiate pe baze trainice, vor da țării cea sigură în conducerea afacerilor publice, și cea continuitate în lucrările începute, care asigură viitorul strălucit al României.

Cu o vie mulțumire adunarea deputaților a luat cunoștință de măsurile număroase și înțelepte ce guvernul M. Voastre va propune pentru dezvoltarea economică a statului și mai cu seamă pentru îmbunătățirea soartei păturilor sărace ale țării. Meritul cel mai mare al actualului guvern al M. Voastre va fi dragostea ce în toate împrejurările a arătat pentru popor și care pornind dela conducători, întărește spiritul de solidaritate care face puterea țării.

Legile ce ni se vor presenta pentru complectarea neatârării puterii judecătorești, pentru îmbunătățirea învățământului superior, pentru înființarea unei case a spitalelor precum și pentru revizuirea și pentru permanența listelor electorale, vor fi primite de către adunarea deputaților cu un deosebit interes.

Armata nu e numai forța organizată pentru apărarea patriei de ale cărei vicisitudini este legat binele și răul țării, armata este focarul conștiinței nationale, școala datoriei și a jertfiei pentru țară și întărirea ei este pentru noi o preocupare constantă și în totdeauna deșteaptă.

Sire,

Strâns uniți împrejurul Tronului reprezentanții națiunei vor da guvernului M. Voastre, sprijinul lor constant pentru desăvârșirea operei de dezvoltare și propășire a Statului român ce M. Voastră și țara așteaptă dela noi.

Să trăiască M. Voastră.
Să trăiască M. Sa Regina.
Să trăiască Dinastia.

Raportor, *Virgîl Arion*.

Procesul de agitație al părintelui Nicorescu.

Un proces rușinos și scârbos, ce n'are păreche, ș'a pertractat Vineri înaintea tribunalului din Arad.

Părintele *Nicorescu* din Curtici, om evlavios, blândeață întrupată, un propovăduitor neprihănit al dragostei creștinești, și un supus leal față de legile patriei, a fost târât pe banca acuzaților pentru agitare contra Ungurilor de înșiși fii săi sufletești, sânge din sângele lui, români, cari mărturisesc aceeași credință ca el, vorbesc aceeași limbă, limba românească. *Nicolae Mladin*, care a uitat de mult cuvântul lui Dumnezeu, ce i-s'a propovăduit în teologie, întovărășindu-se cu adjunctul notarial, *Világ János* care nu știe românește, prin strohmannul lor, *Mihai Dragoș*, inv. gr.-or. au făcut insinuare la procuror contra părintelui *Nicorescu*, acuzându-l, că în 22 Aprilie cu prilejul ținerii vorbirii program în Curtici a candidatului naționalist, dr. A. Novac, ar fi agitat strajnic contra națiunii maghiare. Pentru dovedirea acestei acuze s'au provocat la mai mulți martori, țărani români, dușmani îndârjiți ai părintelui.

Ne ardea fața de rușine văzând păstor sufletec adus pe banca acuzaților în acest mod de înșiși păstorii săi și luat în apărare de străini, cu toată hotărârea omului drept, cum e notarul *Zakariás Antal* și adjunctul *Marsó Zoltán*.

Procesul s'a început la orele 11. Apărătorul acuzatului era dl dr. S. Ispravnic.

Presidentul citește acuza; Părintele *Nicorescu* a zis poporului adunat: »Ungurul și guvernul unguresc vrea să ne răpească limba, să introducă pe cea ungurească în școli, ca copiii noștri să uite pe a mamei lor, ce avem mai scump pe lume. Să jurăm, că nu vom vota decât cu candidatul național și să se despice carnea de pe oase la aceia, cari vor pomeni numele candidatului ungar.»

Părintele *Nicorescu*, spune că n'a zis nimic din acuza ce i-se aduce. Ca prezident al adunării a deschis-o, a mulțumit poporului pentru încrederea ce ș'a pus-o în el, îndemnând pe cei de față să asculte pe candidat. La sfârșit apoi i-a îndemnat să se departe în pace. Tot atunci a citit o poezie de cortesire din »*Tribuna*«. Cei ce au ridicat acuză contra lui sunt parohieni de ai săi, care nu l-au iubit și nu-l iubesc, cari i-au făcut multe neplăceri și cu cari stă în proces și acum pentru alte lucruri.

Mihail Dragoș, mărturisește favorabil pentru dl *Nicorescu*.

Nicolae Mladin, om mic de statură, cu privire vicleană și speriată, cu glas slab, om ce trămură pentru tot ce spune, chemat fiind ca martor, la fasonare văzând pe preotul său, se ferește de el și mărturisește, că cele cuprinse în acuză le-a spus părintele *Nicorescu*.

După fasonare prezidentul îi spune să ocupe loc pe banca martorilor ascultați. El zăpăcit se pune pe a acuzaților. Tribunalul și toți rād ironic.

Világ János (jidan) mărturisește ca *Nicolae Mladin*.

Don Todor mărturisește contra părintelui *Nicorescu*. Confundă însă adunarea din 22 Aprilie cu cea ținută de deputați contra ordinațiilor lui *Lukács*.

Apărătorul dr. *Ispravnic*, cere ascultarea martorilor lui *Nicorescu*.

Zakariás Antal spune, că el ca notar ungar, ca reprezentant al autorităților politice, dacă *Nicorescu* ar fi vorbit contra națiunii ungurești, i-ar fi retras cuvântul, i-ar fi deținut prin poliția de față și ar fi împrăștiat adunarea. El a felicitat călduros pe *Nicorescu* pentru exemplara ordine în care a decurs adunarea.

Marsó Zoltán (adjunct not.) mărturisește, că deși a fost la adunare, n'a auzit nici o slovă din cele, pentru care este acuzat părintele *Nicorescu*.

Axentie Don, *Zaharie Jucu*, *Ilie Don tăn.* fasonarea contra. Văd lui *Toader Moș*, femeie de 75

de ani mărturisește, că *Nicolae Mladin* i-a spus să nu vină la pertractare, căci nu-i nevoe de ea. *Nicolae Mladin* spune, că această văduvă i-a zis, că părintele *Nicorescu* a amenințat-o, că nu o va împărtași cu sfta cuminecătură, dacă băeatul ei nu va vota cu candidatul național.

Văd. lui *Moș*: Cinstită lege! M'ar bate cel de sus dacă a-și minți. Sunt femei bătrână. N'am ajuns înaintea legii nici odată. Spun adevărul, că părintele nu mi-a spus aceste vorbe.

Martorii toți sunt admiși la jurământ.

Procurorul cere pedepsirea lui *Nicorescu*. Apărătorul *Ispravnic* ține o convingătoare vorbire, spunând, că părintele *Nicorescu*, dacă ar fi și zis cele mărturisite de martori, nici atunci n'a agitat contra națiunii maghiare, ci contra candidatului maghiar, care nu reprezintă întreg poporul maghiar.

Părintele *Nicorescu* își ține vorbirea de apărare în românește. Cu glas domol și dulce zice, că a intrat înaintea tribunalului cu aceeași frică, cu care intră în sftul altar. Este propovăduitor al dreptății, nici odată în viața lui n'a făcut delict contra legii, n'a stat încă pe banca acuzaților și și acuma este târât înaintea tribunalului precum târât a fost pe nedreptul și *Socrate*. Puteți vedea din înfățișarea mea, din toată vorba mea, că nu pot fi omul nedrept, ci nedrepti sunt acuzații mei. Din toate predicile mele, care s'au și tipărit, se vede lămurit, că sunt preotul supus legilor țării. Luând în considerare, că sunt propovăitor al dreptății, vă rog să mă absolvați de învinuirea ce mi se aduce. Fie însă sentința ori și care, eu mă despart cu conștiința liniștită, că ce am spus aici, sunt adevărate și din inimă spuse.

Vorbirea a făcut adâncă impresie și tribunalul după o sfătuire de o oră și jumătate, la opt a publicat sentința în urma căreia părintele *Nicorescu* este achitat.

Procurorul a apelat.

Tot atunci s'a pertractat și procesul lui *Terentiu Ardelean*, care a fost acuzat, că ar fi calomniat pe un învățător *Dragoș* pentru atitudinea sa politică la alegerile electorale. Și el a fost achitat.

Oare acuzatorii își vor cunoaște greșala lor după această sentință?

Trista „Hilaria“.

Din îndurarea celor bătrâni conștii de chemarea ca membrii a societății omenesti, se bucură și nefericitul »*Bihor*« de-o reuniune numită »*Hilaria*«, care în veci e tristă. 31 de ani de când tângeste ca o orfană, desprețuită chiar și de frați și surori.

S'a înființat în Oradea-mare la anul 1875 pe lângă statute aprobate și a fost susținută — cași în zilele noastre — mai mult de către tinerimea academică; dar nu putem detrage nimic nici din meritul inteligenței, deoarece activitatea dezvoltată de tinerime nepărtinită de inteligență n'ar fi produs rezultat. Până în anul trecut 1905/906 activitatea acestei reuniuni a fost așa de slabă, că abia a mai existat, puțini »*bihoreni*« știau, că există, sau că a existat.

În anul trecut a luat în mână conducerea reuniunii domni: *Ioan Papp*, dr. *Florian Duma* și dr. *Aurel Lazar* și reinviind-o, credeai că o să trăiască în veci veselă, cu atât mai vartos, că tinerimea din care consta corul acestei Reuniuni i-a făcut un bun reclam, nu numai aici acasă la noi, ci i-a câștigat lauri și pe *Arenele Romane* din București, apoi în *Sinaia* și *Constanța*.

Dar durere, că totul a fost numai o »*Hilarie*« momentană.

Bihoreni nu voiesc a înțelege, ce însemnează a avea o Reuniune cu statute și dacă aceasta se va îngropă, prevăd că în *Bihor* nu va fi în stare a se susține nici — a doua — în *Bihor* înființată în anul acesta — Reuniunea învățătorilor.

În anul 1905/906 s'a esmis în toate părțile dela

Reuniune coale pentru înscriere de membri: (pe viață, ajutători, părtinitori, activi, etc.), dar ni-s'au retrimis coalele goale, ș'a publicat în ziar, nici așa nu s'au găsit români să pârtimească o instituțiune românească.

A rămas deci să o susțină vre-o patru fruntași din Orade și tinerimea și precum am amintit a ajuns și fără mare sprigin la rezultat imbecucător.

Unde am ajuns însă anul acesta cu speranțele din trecut? Pe calea degenerării și sfârșitul va fi trist. Bătrânii s'au urit, tinerimea e neputincioasă, de a face ceva. Astfel »*Hilaria*« e de temut, că nu-și va putea cânta nici hora mortuului la propriul mormânt.

Despre aceasta a dat dovadă serata declamatorică muzicală aranjată la 22 Noembrie a. c. Din 50—60 tineri — iuriști și candidați de advocat din Oradea-mare abia au luat 10 parte în corul Reuniunii, apoi vr'o 5—6 au contribuit cu conștiința prin declamare, cu violina, etc.

E drept, că deși cu puteri puține dar s'a dat o producțiune ce merită toată lauda și ar fi unort ce necuviincios să nu se exprime mulțumită și recunoștință d-șoarelor *Nora Kiss* și *Veturia Blaga*, care au contribuit foarte mult prin binevoitorul concurs la succesul splendid moral, apoi dlor *E. Pescariu*, *S. Popp* și *V. Olariu*, cari asemenea și-au dat osteneala să ridice cât mai mult splendoarea petrecerii.

Dar are înțeles să perzi timpul cu învățatul cântărilor, să perzi vre-o 300 coroane și în fine să cânti la păreți și să încasezi abea 200 cor.

E de lipsă să dai ocaziune cuiva să te ignoreze și să vezi cum te desprețuește acela dela care ai putea aștepta mai mult?

Mai bine nu face nimic și vei rămâne cel puțin necunoscut.

Pe această cale a ajuns și »*Hilaria*«.

La serata numită și-au ținut de datorință sprigini cultivarea artei românești ca în totdeauna, următorii domni: *V. Mangra*, *N. Zigre*, *C. Papp* și familia., *Dr. Florian Duma*, *Dr. Aurel Lazar*, cu doamna, *Dr. D. Kiss* și familia, *Toma Păcala* și doamna, *I. Diamandi*, *Dr. N. Popovic*, *V. Babi* cu doamna, *G. Blaga*, preot *O. Homorog*, cu familia, *Andrieu Pelle*, preot (*Gires*) cu familia, *Nestor Porumb*, preot (*Tulca*) și familia, *G. Magyar*, Dna văd. *Kertész* cu fam., și câțiva tineri. De tot vre-o 35—40 persoane cu bătrâni cu tineri.

Deosebită atențiune și stimă merită onorabila familie *Dr. Plopu* și în special D-șoara *Lucia*, care până a stat în Oradea a dat toată atențiunea reuniunii nu numai prin părtinire și conlucrare dar nu s'a uitat nici după depărtarea din societatea din Orade, ci manifestează mai mult interes decât cei din loc.

Poftim apoi pe lângă astfel de sprigin de care se bucură reuniunea din partea inteligenței să aranjeze serate!

În zadar însă tinerimea are datorință să facă și dacă nu, atunci este timbrată de neputincioasă, degenerată și necrescută, dacă face și nu-i succede — înțeleg succes material — deoarece moral totdeauna succede, — atunci tinerimea e de vină, deoarece n'a invitat, pe cei ce nu voiesc a lua parte. Cea mai ușoară scuză, deoarece ce nu se poate obseva contrarul.

Astfel stau împrejurările prin Oradea-mare, *bihorenește*.

După ce s'a auzit că serata cu privire la numărul publicului a succes miserabil în proporție cu inteligența din loc, o mulțime s'au aruncat asupra tinerilor, că unde sunt invitațiile, ca și când tinerimea ar fi avut interes a nu invita pe unii ori alții. Din contră, s'au trimis și 2 invitații la mulți cari afirmative n'au primit nici una.

Tot respectul față de familiile cari sunt în doliu.

Am observat apoi, că de vre-o 5—6 ani tinerimea din Oradea-mare toate petrecerile le aranjează de regulă Joi seara, ca să facă posibil și preoților participarea la producțiunile date.

La boala «VÂNĂ de AUR», diabetă și intestine indispensabil pentru leuze și copii în fașe. Tot omul iubitor de curățenie indispensabil trebuie să întrebuinteze medicamentul «ZERO», căci prin el dobândești o dispoziție plăcută și folositoare.

Impiedecă ori-ce infecție și zgăriere.

ZERO

La întrebuintare e mai ieftin decât hârtia. Ori unde se poate căpăta.

„ZERO“ e fabricament de vată, brevetat.

BUDAPEST VII. — Strada ROZSA 45.

Telefon 87—52.

Telefon 87—52.

Cu durere trebuie însă să constat, că din loc la serata tinerimei a luat parte din preoțime numai doi: V. Mangra, vicar și T. Pacala, protopop, dintre 40—50 cei mai mulți se plimbau pe stradă iară după cină la orfeu, de unde nu lipesc nici când.

La petrecerile și producțiunile străinilor iau parte activă, se fac patroni și jertfesc pentru scopuri culturale sume considerabile, de sute de coroane una persoană, iar dacă e vorba de cauza românească: scuză și scuză! în cazul cel mai bun îmbată lumea cu 10 cor., când străinilor dau — 300 cor.

Apoi să așteptăm dela astfel de domni cunoașterea dezvoltării artei românești? Dar deși prin organizarea de concerte și alte producțiuni ar avea ocaziunea tot n'ar fi atât de mirat, dacă cântecele de prin orfeu nu le-ar ști de rost.

Posibil sunt mai frumoase decât cele românești și nu costează așa mult petrecerea, iar producțiunile sunt mai moderne.

Dacă vom continua tot cu astfel de interes, că »Hilaria« se poate deja pregăti cu hora mortului pentru sine însăși și vom îngropa-o cu briana ei masă a studenților din preuna.

Și nu va fi rușinea tinerimei deoarece ce n'are dela cine învăță ceva bun și dacă face ceva dela tine, nu e spriginită.

E de tot ceva special, că dintre bătrâni, aceia nu fac nimic, cari ar putea, iar dintre tineri aceia cari sunt datori în special a se interesa de cauză anume cari prin ajutor la masa comună sunt mijlocit ajutamați.

Nu voesc cățiva domni români a recunoaște, a tatăl lor a purtat suman și opinci. După port și apar de următori învățăturilor lui Christos, după fapte nime.

Spiritul timpului: lipsa de simț pentru ce e nobil și lipsa de recunoștință.

După schimbarea împrejurărilor — prevăd spre sau — voiu reveni.

L—a.

NOUTĂȚI.

ARAD, 10 Decembrie 1906.

— **Sfântul Andrei**, aniversarea *Marelui Andrei*, odinioară arhiepiscop și mitropolit al Românilor gr.-or. înțeleptul fondator și al gimnaziului român gr.-or. din Brad, se va serba în Brad la 30 Nov. v. a. c. cu solemnitate deosebită. La 10 ore se va oficia serviciu d-zeesc și parastas pentru odihna fericitului, iar la 11 ore tinerimea școlară și profesorii precum și alți onorațiori se vor aduna în sala de gimnastică unde se va executa următorul program: 1. Cu noi este Dumnezeu, cântată de corul școlarilor. 3. Cuvânt ocazional, de inv. M. Stoia. 3. Imnul lui Andrei, de corul școlarilor. 4. Declamări de poezii alese de școlari. 5. Conferință despre Benjamin Franklin, de dr. P. Oprea. 6. Impărțire de daruri din fundațiunea Șaguna. 7. Moș, de corul școlarilor. Fiind în 30 Nov. zi de Joi și târg în Brad, care e cercetat de mulți preoți, învățători, fruntași și popor, sunt invitați la festivitatea școlară toți cei cari se interesează de înaintarea neamului. Invitații deosebite nu se fac.

— **Adevărul despre viața reginei Draga**. Una dintre cele mai mari reviste engleze, »*Fortnightly Review*« din Londra în numărul său din Decembrie începe sub titlul de mai sus publicarea unor memorii scrise de d-na Cristina Lunyevitza-Petrovici, sora fostei regine Draga. Intreaga presă din Europa reproduce aceste memorii, cari deși vor fi scrise cu părtinire, se citesc însă cu mult interes, de oarece pe d'oparte o presintă pe Draga într-o lumină — ideală, cu desăvârșire altfel de cum s'a descris până

acum, pe de altă parte pentru că dă o mulțime de amănunte din viața intimă a nenorocitei regine, amănunte pe cari numai ea — sora — le putea ști.

În numărul viitor vom începe publicarea acestor memorii interesante.

— **Hirononire**. P. S. Sa episcopul Ioan I. Papp a hirononit întru diacon pe Ioan Popovici din Vârșand, ales preot în Almaș.

— **»Carmen Sylva«**. Societatea română academică social-literară din Graz și-a constituit comitetul pe anul administrativ 1906/7 în modul următor: Președinte: Nicolau Butean stud. în medicină, Secretar: Lazăr Iliescu stud. în drept casar; Emil Birtolon stud. în drept; bibliotecar: Adrian Popescu stud. în drept.

— **»L'Indépendance Roumaine«** din București în numărul său dela 7 Decembrie se ocupă de discursul contelui Andrassy într'un articol scris cu multă pricepere și dragoste pentru adevăr și neamul românesc. Constată că elocuența maghiară nu suportă — exportăția, ci e bună numai pentru usagiul intern. Într'adevăr, toate ziarele mari europene s'au crucit de ideile lui Andrassy, mai ales de cele zise privitor la legea de naționalități. E într'adevăr ciudat — zice numitul organ — că pe când naționalitățile se plâng de neexecutarea legii de naționalități, acțiunea lor îndreptată spre a face guvernul să respecte această lege, contele o numește agitație care trebuie pedepsită cu — desființarea legii de naționalități, ca nu cumva naționalitățile să profite ceva de această lege.

Mai constată escelentul nostru confrate că Andrassy află natural ca 8 milioane unguri să aibă 400 deputați în parlamentul ungar, pe când i-se pare mult că 8 milioane de naționalități să aibă 25 reprezentanți în Dietă.

Pentru a dovedi ce valoare are afirmarea lui Andrassy că »nu se maghiarizează nimeni cu forța« nici nu-i nimeni prigonit pentru neam, »*L'Ind. Roum.*« arată cum »*Tribuna*« a făcut tabloul prigonirilor politice din ultimii 10 ani dând resumatul acestui tablou.

Causei naționale române »*L'Indépendance Roumaine*« i-a făcut mare serviciu: atia astfel și străinătatea lucrurile adevărate din țara noastră.

Tabloul dat de »*Tribuna*« a atras de altfel atenția marelui prese europene. Mai ales ziarele germane au dat resumat și comentarii la acel tablou care dovedește de ce fel de »libertate« se bucură naționalitățile din Ungaria.

— **Căsătorie**. Ni se scrie din București că eri Duminică s'a celebrat în biserica Albă d'acolo căsătoria religioasă a dlui dr. T. Mihali cu dșoara Eleftera Porescu, directoarea Asilului Regina Elisabeta.

Urăm distinsului fruntaș toate fericirile!

— **»Tovărășia«**, ce apare ca supliment la ziarul »*Libertatea*«, ocupându-se de chestiunea întovărășirilor zice, că acolo unde sunt pământuri de arândat, să se formeze dintre țărani întovărășiri ocazionale și aceea se cumpere pământul.

Hotărât, în ăst mod s'ar scăpa din mâinile străinilor mari averi de pământ.

— **Alegeri bisericești sârbești**. La Chichinda-Mare a fost ales deputat pentru congresul bisericesc dr. M. Polyt, cu mare majoritate, contra fabricantului de rachiu Dirimat. În Arad a fost ales (mirean) Pere Lung din Bătania și Gavrilovits Iota, preot în Desc. La St.-Miclăuș a fost ales dr. Branco Ilici, radical.

— **Pedagogii din Blaj** săvârșesc o foarte frumoasă faptă pentru gimnaziul din Brad. Și ei voesc să contribuie după modestele lor puteri la ridicarea acestui far de lumină răspânditor. Iată ce au scris directorului din Brad.

»Pedagogii din Blaj — pentru gimnaziul din

Brad. Poate că vom deveni unora ridicoli, satirizați. Dar noi suntem cu totul și deplin serioși... Noi nu vrem, ca neamul nostru să fie și mai departe desbinat prin certe confesionale, ci simțind aspirațiunile unitare ale poporului român, dorim să fim un trup și un suflet...

Voim și suntem foarte aplicați a da un concert în oare-care loc locuit de români în favorul gimnaziului din Brad. O socotim aceasta drept faptă frumoasă vrednică de sprijinit și urmat de toată suflarea românească.

Timpul concertului îl determinăm pe Anul-nou sau la Bobotează. Nouă ne pare mai potrivit loc de concert (un oras) din Munții-Apuseni.

Așteptăm răspunsul Dvoastră, etc.

Bravi băeți!

— **A treia universitate**. Sâmbătă deputații maghiari din sudul Ungariei au hotărât, că vor porni o vie acțiune, ca a treia universitate ungurească să se întemeze în Timișoara.

— **Sinod bizantin**. Sinodul patriarhului din Constantinopol a respins cererea familiei Costuri de a face parastas în biserica grecească din Goritza întru pomenirea martirului bandelor grecești, Costuri. Cică nu se poate permite ținerea unui parastas pentru un atare mort ca Costuri, a cărui familie e în strânsă legătură cu românii.

Acești judecători încă nu-s închiși în casa de nebuni?

— **Teatru în Oravița**. Ni-se scriu următoarele: Producțiunile vestitului nostru artist Z. Bărsan au avut la noi în Oravița succes splendid. În toate trei serile a fost plină casa mare a teatrului de public român și străin, care a fost încântat de presentațiunile perfecte arte a întregii trupe a d-lui Bărsan. Venitul a trecut peste 1200. — Raport detaiat ca urma.

— **Îi rușine de neamul său**. Foaia oficioasă publică, că ministrul de interne — în schimbul unei coroane — a permis lui Gheorghe Groza recte Oni din Agostin, lucrător la căile ferate, să-și schimbe numele în Gyeró.

Pfui!

— **Intre Abrud și Câmpeni** se face linie nouă de cale ferată. Linia va atinge și Roșia și cu ajutorul liniei ce s'a edificat dela Turda la Câmpeni va avea legătură de-a dreptul cu linia principală Bpesta—Cluj—Brașov. Edificătorii liniei sunt Mandel și Révész.

— **Groaznicul foc din Câmpina**: Cetim în »*Voința Națională*«: Ieri după amiază s'a aprins un mare rezervoriu cu păcură al societății »*Steaua română*« din Câmpina, arzând aproape 1000 vagoane de păcură.

Focul a izbucnit auzindu-se o bubuitură puternică, după care coloane groase de nori negri au acoperit cerul.

Pe seară limbile de foc se înălțau spre cer luminând până departe Câmpina și valea Prahovei.

Ajutoarele trimise atât din Ploiești cât și tot ce se face de către direcția societății »*Steaua română*« par până aci zadarnice, căci nimeni nu se poate apropia de cazanul aprins.

În caz când cazanul s'ar prăbuși e pericol ca focul să nu se comunice și la alte cazane și sonde.

Locuitorii Câmpinei sunt îngroziți și privesc cu spaimă la groaznicul foc.

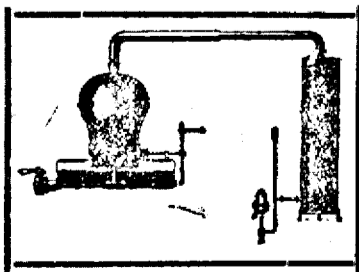
Focul în cele a mai cuprins și alte două cazane tot de aceeași capacitate de 1000 vagoane de păcură și în cele din urmă flăcările au cuprins și cele două sonde în erupțiune, cum și o schelă mare din apropiere.

Panica e de nedescris în câmpina, unde circula zvonul că sunt o mulțime de victime dar se ascunde adevărul.

Până acum se știe sigur că trei oameni au perit în flăcări.

Ajutoarele par cu totul neputincioase și nu se știe din clipă în clipă ce întinderi va lua focul. Cercetări s'au început.

Nagy Pál,
măestru căldărar în Budapesta
V. Váci-ut, nr. 64.

Căldări și recuizite de aramă roșie pentru ferberea spiritului, cognac, licher, comină și drojde.

Pregătirea verigelor (catene) de fer. Mare magazin stabil pentru aranjamente de băi (scalde). Aranjază și prevede cu cele trebuincioase tot felul de fabrici. Vase de aramă pentru hoteluri și restaurante; pentru ferbere de cafea; căldări pentru spălat și pentru vatra focului (sparchet) în cuină. Raporturi și cinctură cu prețuri foarte moderate.

— **Douăzeci mii coroane vamă.** Legea americană pune vămi foarte mari pe cărțile vestite și rari, pe cari le cumpără din Europa milionarii americani și vreau să le treacă la ei în America. Asta e ca și când legea americană ar vrea să oprească pe bogătanii din America de a cumpăra cărți din Europa. Milionarul Pierpont Morgan a cumpărat mai săptămânile trecute o biblie veche din veacul al 13-lea. Biblia asta e scrisă cu mâna de niște călugări, cu litere înflorite și frumos desemnate. El a cumpărat-o cu un preț nemaipomenit de mare în Franța, dar' când a vrut să o ducă acasă (în America), a trebuit să plătească numai vamă douăzeci mii de coroane. Milionarul Morgan a și plătit îndată vama. Ceeace e mai curios însă, e că Morgan are un castel în Londra. În acest castel era un muzeu întreg, în care mulțimea cărților nu mai are număr. Prețul lor laolaltă face 25 milioane de cor., și cu toate că el a cumpărat aceste cărți cu gând ca să le ducă pe toate în America, totuși deocamdată nu le duce pentru că se teme de uriașa vamă ce ar trebui să plătească pentru ele. De altcum gândul lui Morgan e că biblia aceasta așa de scumpă și bine vămuțată să o cinstească catedralei episcopului din New-York.

— **Nu mor porcii** nici nu se îmbolnăvesc dacă se întrebuințează pravul pregătit de farmacistul Kun István din Hajduszovát. De aceea se nu pregete nime a cumpăra acest prav. Mai pe larg între inserate.

— **Wolf J.,** pantofar de ghete femeiești și bărbatești Arad, strada Weitzer (palatul minorităților).

— **Kerpel Izsó,** librar cu bun renume din Arad, recomandă cele mai noi hârtii de epistole, aparatele de ars lemne și de aplicat pe catifea, de cea mai aleasă manufactură, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

— **Săpun de viorea de Parma.** Sub aceasta numire de câți-va ani e în circulație un nou săpun folositor. Cine nu iubește mirosul de violele? Și dacă știm, că acest săpun plăcut face fața fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă așa preț în străinătate nu putem căpăta atare săpun, atunci putem aștepta, ca publicul mare să nu întrebuințeze acest săpun, numai ca să-i tindă mâna de ajutor pregătitorului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil. 3 bucăți 2 cor. 20 fil. Pregătește: Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă. Miskolcz. Se poate căpăta în Arad în drugheria lui Vojtek și Weisz, Lugoș în farmacia lui Fischer János, Timișoara în prăvălia lui Wisemayr Ferencz.

PARTEA LITERARĂ.

Din călătoria mea la București și la Constantinopole.

De Teodor Filipescu.

Partea a II-a.

V.

Pentru călătorii, cari ar dori să rămână la Constantinopole o lună, li-se recomandă să închirieze camere private cu hrană la o familie europeană. Călătorii să se adreseze atunci mai înainte în scris către dl director al internatului universitar românesc Pericle Papahagi la Constantinopole (Pera: Rue Tergiuman nr. 16). Aici vor găsi desigur o prietenească deslușire.

Germanii au în Constantinopole o societate la »*Teutonia*» cu sediul în strada Mare de Pera, a cărei președinte stăruiește pentru călătorii germani, când vin în capitala califilor.

În Constantinopole trăiesc câteva sute de familii românești, și totuși până astăzi, colonia românească d'acolo nu s'a constituit într'o societate cum o au Germanii. Și pentru ce?

Înainte de excursiunea noastră trebuie să ne dăm seamă de banii cari circulează în Turcia. Recomand tuturor călătorilor să-și schimbe d'acasă banii noștri numai în pieze de douăzeci franci franțuzești, în aur, căci acești bani trec mai bine în România și Peninsula-Balcanică. La banii altor state, va suferi călătorul mari perdeni. Prețul unei pieze de 20 franci în aur e 19 coroane și 4 fil.

În Turcia se socotește în *piastri* (groși), și în *lira turcească*. Un *piastru* (groș) are 40 para și valorează 21 fileri în banii noștri. Pieza de 1/2 *piastru* (20 para = lirmipara) = 10.5 fileri, pieza de 1/4 *piastru* (10 para = Metaluk) = 5 fileri.

Afară de acești bani de argint mai are Turcia

și pieze de 2 *piastri* (ikilik) = 42 fileri, pieze de 5 *piastri* (beșlik) = 1 coroană și 5 fileri, apoi pieze de 10 *piastri* (onlik) = 2 cor. 10 fileri și pieze de 20 *piastri* (lirmilik) sau *medjidia albă* = 4 cor. 20 fileri.

În aur are Turcia pieze de 100 *piastri* (*medjidia galbină*, sau *lira turcească*, sau *lülük*) = 21 cor. 62 fileri, apoi pieze de 50 *piastri* (elilik, sau jumătate *lira*) = 10 cor. 81 fileri și pieze de 25 *piastri* sau 1/4 de *lira* = 5 cor. 41 fileri.

O *pieză de aur de 20 franci se schimbă cu 95 piastri (groși)*.

E bine să schimbe fiecare călător ceva bani în bani turcești deja în țara sa, încât să poată acoperi cheltuielile mici la sosire și pentru a nu fi înșelat de zarafi în Constantinopole.

După ce ne-am orientat bine în bani turcești, trebuie să facem cunoștință și cu *poșta* în Turcia. Afară de Turcia are fiecare din marile puteri propria sa *poștă* în Constantinopole cu mărcile statului său, în valoare turcească. Pentru o scrisoare simplă (până la 15 grame) se pune marcă de un *piastru*, pentru carte postală marcă de 20 para (jumătate *piastru*) aceluși stat.

Înainte de excursiune trebuie să amintim ceva despre istoria orașului Constantinopole.

Constantinopole e capitala și reședința împărăției otomane, care leagă Europa cu Asia, și care are cele mai frumoase porturi maritime. Portul »*Cornul de Aur*», a cărei gură leagă Bosforul și Marea de Marmoră, împarte capitala Constantinopole în două părți, în partea veche a orașului *Stambul* (Bizanțul) și în cartierul *Galata* cu *Pera*. Spre nord e *Galata* cu *Pera*, iar spre sud-vest e *Stambul*.

Pe timpul împăratului roman Constantin, Bizanțul era jumătate de mare ca astăzi. Zidurile cari se văd în jurul *Stambulului* sunt de pe timpul lui Teodosius din secolul al V-lea. La început a fost orașul Bizanț un oraș grecesc, a fost cucerit de regele persian Darius în anul 490 în. de Cristos. În anul 196 după Cristos a cucerit acest oraș Septimius Severus cu legiunile romane, dar din ruinele Bizanțului, a ridicat abia Constantin-cel-Mare acest oraș și l'a făcut în capitala și reședința imperiului roman. Când s'a împărțit împărăția romană, Bizanțul s'a numit după marele Constantin și a devenit capitala imperiului roman de către ost. Slavii îl numiră *Tarigrad*, adică cetatea împăratului (țar=împărat, grad=cetate, oraș).

Popoare ca Avarii, Slavii și cu acești din urmă și Românii au purtat războaie până la zidurile acestei cetăți.

În secolul XIII., când s'au așezat venețienii și genovezii pe lângă populația autohtonă a acestui oraș, Constantinopole fu cucerit de cruciați (an. 1203) și prefăcut iar în capitala împărăției romane, care ținu însă numai 58 ani.

Cu năvălirea Turcilor în Europa a apus și steaua acestei capitale. Împărații bizantini au plătit deja dela 1422 mai multe zecimi de mii de galbeni ca dare Turcilor. Domnii bizantini Ion Paleolog și Andronik au depins deja de sultani turci. La 29 Mai 1453 a căzut Constantinopole în mâinile sultanului Fatih Mehmed II, după o impresurare care începuse la 6 Aprilie a aceluși an. Turcii numiau atunci acest oraș *Stambul*, adică orașul islamului.

Pe partea nord-estică dela »*Cornul de Aur*» e partea creștină a Constantinopolului, numită *Pera*, partea de jos e *Galata*, ea a fost cartierul genovezilor.

Constantinopole numără acum aproape un milion de locuitori, între cari sunt reprezentate toate națiunile. Turcii fac majoritatea, după ei vin Grecii, Armenii, Ovreii, Țiganii, Slavii, Românii și celelalte naționalități din Europa. După religie sunt mai mulți mohamedani, apoi creștini de lege ortodoxă-orientală, atunci izraeliți, romano-catolici, etc. (Va urma).

Poșta Redacției.

Alfa, Cluj și *Demian Isvernicean*: Le-am făcut loc în suplimentul literar de Crăciune.

Poșta Administrației.

S. R. M. în M. Am primit 4 cor., mai aveți de plătit 3 cor. pe 1906.

A. V. Zorlenț. Am primit 5 cor. în abonament și încă 2 cor. aveți de plătit ca să fie plătit până la 1 Ian. 1907.

Redactor responsabil: Sever Bocu.
Editor proprietar: George Nichiu.

A lua un leac

care are numai efect trecător, e tot așa de scop, ca a da cu biciul într'un cal ostentit, totul alt-cum e însă dacă iai un leac, cum e *Emulsiunea Scott*, care constă din cel mai bun ole de pește, combinat cu hipofosfiți de var și tron, și care reînviează repede întregul corp întărește în mod durabil, așa că în scurt timp perde ori-ce aplicare spre slăbire și procură înătatate robustă, energie nouă. Ca mijloc de înrînire pentru copiii slăbuți sau reconvașcenți *Emulsiunea Scott*, e cu totul neîntrecută. *Emulsiunea Scott* e incomparabil mai cu efect și vindecătoare decât oleul obicnuit de ficat de pește.

Semnul, că *Emulsiunea lui Scott* veritabilă este breveta: «un om, ce poartă în spate o știucă mare».

Cu provocare la foaia aceasta și mișindu-se 75 fileri *taxă de timbru* trimite franco un model.

Dr. BUDAI EMIL, «*Városi Gyógyszertár*»

BUDAPEST, IV. Váci utca 34—50.

Prețul unui flacon original G. 2.5

Se află în fie-careapotecă.

Se caută un candidat de advocat cu praxă în cancelaria avocatului dr. Corneli Iancu ARAD.

ANUNȚ.

Caut un candidat de advocat cu praxă bună, cei-ce posed și știu corespondanța în limba germană sunt preferiți. Postul este se ocupa la 1 Ianuarie 1907. Reflectați să comunice condițiunile lor cu subscriș

Dr. Aurel Gosm

adv. Timișoara.

Intr'o cancelarie advocațională din Arad, află aplicare momentană un tânăr român. Doritorii să se adreseze la administrația ziarului.

863/1906. vghr. sz.

Árverési hirdetés.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 107. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a kisjenőn járásbírósnak 1905. évi Sp. 493/a. számú végzése következtében dr. Popovici György ügyvéd által képviselt kisjenő »tkptár» javára, Korpás János és Morár Mikuláé, ellen 200 K s jár. erejéig 1905. évi nov. hó 16-án foganatosított kielégítési végrehajtás után lefoglalt és 1210 K becsült értékű követelések, u. m.: lovak, kocsik nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a kisjenőn kir. járásbíróság 1905-ik évi V.416. számú végzése folytán 200 K tőkekövetelés, emellett 1905. évi április hó 11 napjától járó 8% kamatai, valamint eddig összesen 83 K 80 f ben bírósággal megállapított költségek erejéig, Kisjenőn leendő eszközésére

1906. évi decz. 15-ik napjának d. e. 10 óráig határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezen elő megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében középszívetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverendő ingóságokat mások is le kívánják venni, azokat a kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés ar 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Kisjenőn 1906. évi november hó 30-ik napján.

Balassa,

kir. bírósági végrehajtó.

„Laboratoire Cosmétique Matilde“

Contra catharelor cele mai învechite a le
ofticeii,

mai folositor e decât ori și ce altele siru-
pul de brad Castillio. Alină tusa, în-

47 Klgr. cântărea
Dr. Gera Attila din Volo-
szánka, care din tubercu-
loasă s'a vindecat prin siru-
pul de brad Castillio și de
syrupul Hypophosphat

s'a Ingrășat de 120 Klgr.

cețează asudările de
peste noapte, paten-
tează apetitul bolna-
vului, încetează scu-
parea de sânge. Pre-
țul unei sticle 2 cor.
40 fil. In casuri de
tot grave și pilulile
„Guajacolin“ o
cutie 4 cor.

Pentru anemici,
femei în galbi-
nare, pe cari li
doare foarte mult
mijlocul spatelor,
cărora le slăbesc pu-
terile la un lucru
bogatel, pe cari con-
secvent li doare ca-

pul slabilor, cari doresc că se îngrășe și în-
rească, cel mai bun medicament e „SYR
HYPOPHOSPH. Co KUN“, recomandat
de mai mulți medici. O sticlă 2 cor. 40 fil.

Epistole de recunoștință în schimbul tim-
brelor de trimetere pot da ori și cui.

Iată câteva:

On. Dn Kun István în Hajduszovát. Sirupul de
brad Castillio al D-tale a folosit foarte ficei mele
bolnavă de consumpțiune, rog cu reîntoarcerea poștei
incă două sticle. Nandrassy D. Mihály, preot, com.
Gömör, Restér, u. p. Ochtina.

On. Die! Lucrurilor publicate în ziar nu le-am dat
crezământ până acum, dar de când am comandat dela
D-ta sirupul Hypophosphat, recunosc că și în ce-
nusă se găsește mărgăritar. Ori și cui pot reco-
manda cu conștiința liniștită medicamentele D-
voastre. — Dzeu să te trăiască, ca să poți lucra
pentru binele omenimei etc. Alexandru Gera,
preot gr.-or., conducătorul domeniului episc., Beiuș.

Fără mercuriu și plumb! Nesticăcios!

Doamnelor!

Dacă doriți o față curată, fru-
moasă și rumenă să-ții delă-
turi pistrui, petele de ficat,
so întrebuințați

CREMA- 1 coroană.
ALIFIA- 1 cor. 60 f.
SAPUNUL MATILD 80 fileri.
PUDRA 1 coroană.

Dacă nu folosește, prețul se retrimit!

Nu mai mor porcii!

Pravul de porci (scutit prin lege și sprijinit pe
stat) este o in-
venție epocală
pentru econo-
mie. Cine o în-
trebuințează
după îndrumă-
rile prescise:
porcul scapă
și de boala
cea mai pri-
mejdioasă și
că cele scrisă
nu formează
reclamă, mă
îndătoresc se
dau prețul
pentru fiecare
porc mort, da-
că întrebuin-
tând acest prav, porcul totuși o murit. — O
cutie 2 coroane.

Se capătă
la farmacistul KUN ISTVÁN

laboratoriu de medicamente cosmetice
„Laboratoire cosmétique MATILDE“ (intemeiat
după modelul celui din Paris la 1895 în Budapesta)
HAJDUSZOVÁT 3a (lângă Debreczen).

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARĂ.

1905.
19 Noembre

113783706

1380247

66591695

23850874

11999776

15075400

2920477

5760484

597246

722883

82643285

—

16794327

27309866

369430266

12000000

20110084

3039628

248972260

1560783

1104226

82643285

—

369430266

ACTIV

80188706	Reserva metalică Aur . . .	84774472
33595000	„ Trate Aur . . .	36065000
	Argint și diverse monete . . .	
	Portofoliu Român și Străin . . .	
	*) Impr. contra ef. publice . . .	10436500
	„ „ „ „ In cont curent	21528340
	Fonduri publice . . .	
	Efectele fondului de rezervă . . .	
	„ „ „ amortisarea imob. și material	
	Imobili . . .	
	Mobilier și Mașini de Imprimerie . . .	
	Cheltueli de Administrațiune . . .	
	Deposite libere . . .	
	„ „ & provizoriu . . .	
	Conturi curente . . .	
	Conturi de valori . . .	

PASIV

Capital . . .	12000000	12000000
Fond de rezervă . . .	21621136	21621136
Fondul amortisării imobilelor și material . . .	3275468	3275468
Bilete de Bancă în circulațiune . . .	270403390	270178540
Profituri și perderi . . .	1646498	1646498
Dobânzi și beneficii diverse . . .	1445936	1541268
Deposite de retras . . .	82926550	82839800
„ „ „ & provizoriu . . .	20973500	20949500
Scomptul 5 %	414292478	414052210
*) Do banda 5 %		

1906.

11 Noembre 18 Noembre

121146202 120839472

592443 608053

85263325 89742602

32276570 31964840

11999979 11999979

14721335 14721335

2899824 2899824

5814017 5814092

606927 607107

692619 786192

82926550 82839800

20973500 20949500

12862270 10207720

21516917 20071694

414292478 414052210

12000000 12000000

21621136 21621136

3275468 3275468

270403390 270178540

1646498 1646498

1445936 1541268

82926550 82839800

20973500 20949500

414292478 414052210

Sa fondat în anul 1868.

BÁLINT JÁNOS următorul lui
SILBERMANN J.

măiestru de cojoace și căciuli, precum și
instituit de plissé în

Temesvár-Gyárvaros

Andrássy-ut nr. 7, peste drum de frații Deutsch.

Recomandă magazinul său abundent adjustat cu lot felul
de fabricante proprii de

piei perziane, piel veritabile de Ardeal negre și
feștite, piel de lipsca, căciuli pregătite din păr
nură Kriemer.

Mare magazin în tot felul de modă nouă de
pălării pentru bărbați și copii
mal departe am piel veritabile din țară și străinătate,
precum perziane KRIEMER, farbuite de Lipsca, precum
și de miel alb.

În institutul meu de plissé se primește tot felul de haine
pentru plissé, din loc și provință.

— **Prețuri moderate, serviciu prompt!** —

desfacere în mic și mare. — Comandele din provință se execută
prompt și repede.

Când se înșală damele mai tare?

**Dacă își comandă cor-
setele lor prin colportătoare!**

Căci în casurile cele mai dese nu sunt bune.
Postiți și osteniți până la mine, unde se pregă-
tes croinzile cele mai la modă și cele mai po-
trivite.

Corsete gata, îndreptătoare
de talie, ce le vind în prețuri
foarte ieftine.

Cer deplina încredere a prea stimatorilor doamne
cu toată stima

PILCZ IRMA

pregătitoare de corsete

Arad, Deák Ferenc-u. 2.

S'a fondat la anul 1874.

H A I N E
pentru bărbați,
juni și copii

din materie de cea mai bună calitate,
cele mai moderne, cel mai bun croi,
paltoane și pardesii de toamnă și de
iarnă în cele mai favorabile condiții
și mai ieftine prețuri la

Moskovitz Zsigmond

Liferantul inteligenței române

A * R * A * D,

Edificiul teatrului.

● Filiala în Piața libertății Nro. 1. ●

Toate vestmintele gata, la dorință se
intocmesc conform corpului, fără alta
renunerație.

**În fiecare săptămână
MARFĂ NOAUĂ!**

Telefon Nro. 534.

Comandele din provință se efectuează încurând.

Marfa bună, prețuri ieftine, serviciu punctual

„SILVANIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ȘIMLEU.

PUBLICAȚIUNE.

Institutul „SILVANIA“ în adunarea sa generală extra-ordinară ținută la 18 Octombrie 1906 a hotărât a-și ridica capitalul social dela Cor. 300,000 la Cor. 600,000. În acest scop a autorizat direcțiunea să deschidă subscrierea pentru 3,000 acțiuni a 100 Cor. valoare nominală.

Pe baza acestei autorizațiuni primite dela adunarea extra-ordinară și având în vedere hotărârile aceleia, oferim acționarilor vechi spre cumpărare 3,000 acțiuni nouă în valoare nominală de Cor. 100 pe lângă următoarele condițiuni:

1. Fiecare acționar vechi are drept, ca din noua emisiune să opteze și să subscrie atâtea acții, câte posedă din emisiunile de mai înainte.

2. Pentru acționarii vechi prețul unei acții nouă optate, conform punctului 1, se fixează în 100 cor. și 6 cor. spese.

3. Terminul de optare și subscriere se fixează dela 1 Noembrie până la 10 Decembrie st. n. 1906 inclusive, cu aceea restricțiune, ca toți acei acționari vechi, cari până la acel termen n'au participat la subscriere, necondiționat își pierd dreptul de prioritate și favorul (punct 2) la subscrierea de acții din aceasta emisiune nouă.

De-odată cu declarațiunea de subscriere acționarii, sub urmările pierderii dreptului de opțiune, sunt datori să depună la institut acțiunile lor vechi pentru cari optează la subscriere nouă și până la 10 Decembrie st. n. 1906 se plătească la cassa

institutului 6 coroane spese și 10 coroane ca prima rată din prețul de emisiune.

4. Ratele următoare vor fi a se plăti, după fiecare acție

câte	10 Cor.	până la	10 Ianuarie	1907
"	10	"	"	10 Februarie
"	10	"	"	10 Martie
"	10	"	"	10 Aprilie
"	10	"	"	10 Mai
"	10	"	"	10 Iunie
"	10	"	"	10 Iulie
"	10	"	"	10 August
"	10	"	"	10 Septembrie

Fiecare acționar are drept însă a plăti mai multe sau toate ratele înainte de termenii fixați.

5. Pentru ratele de acțiuni, cari nu s'au numărat la termen, se solvesc 8% interese de întârziere. Acționarii, cari n'au numărat la termen vre-una rată, să provoacă direct prin postă la solvire, ce dacă în 30 de zile dela expedarea provocărilor n'ar urma, dreptul de acționar pentru acele acțiuni se declară perdut, sumele deja solvite trec în fondul de rezervă al societății. Acțiunile lor să anulează și sua aceiași numeri se esmit alte acțiuni. Anularea se publică în ziarul desemnat pentru publicările institutului.

6. Acțiunile nouă vor participa la toate beneficiile și se vor bucura de toate drepturile, ce posedă acționarii vechi, după plățirea tuturor ratelor, dar la nici un caz mai înainte de 1 a Ianuarie 1908.

Dela plățirea ratelor până la acel (1 Ianuarie

1908) termen, acționarii primesc 4½% interese iar după ratele restante plătesc 8% interese de întârziere.

7. Acțiunile neoptate de acționarii vechi se văd din mână liberă începând dela 10 Decembrie a. c. până la altă dispozițiune, în preț a Cor. 200 plus Cor. 6 spese.

Direcțiunea, începând dela 10 Decembrie a. c. primește subsemnări și pentru aceste acții fie din partea acționarilor vechi, peste numărul acțiilor din emisiunile anterioare, fie din partea altor acționari. Aceste subscrieri de acții se vor lua în considerațiune în seria pe cum au sosit la institut subscrierile valabile, proptite de 6 coroane spese și 20 coroane prima rată după fiecare acție.

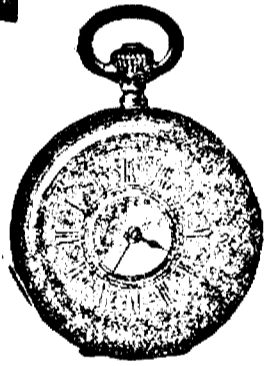
Ratele următoare vor fi a se plăti, după fiecare acție

câte	20 Cor.	până la	10 Ianuarie	1907
"	20	"	"	10 Februarie
"	20	"	"	10 Martie
"	20	"	"	10 Aprilie
"	20	"	"	10 Mai
"	20	"	"	10 Iunie
"	20	"	"	10 Iulie
"	20	"	"	10 August
"	20	"	"	10 Septembrie

Față de acești acționari noui, încă se vor aplica dispozițiunile din punctul 4, 5 și 6 din această publicațiune.

Șimleu, în 18 Octombrie 1906.

Direcțiunea institutului de credit și economii:
„SILVANIA“.

CELE MAI BUNE OROLOAGE

cele mai solide și cele mai după moda **juvaericeale** atât pe bani gata cât și

===== ÎN RATE =====

pe lângă cheazăsie de 10 ani și prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria:

Brauswetter János
orologier — Szeged.

Se trimit CATALOAGE cu 2000 chipuri în cinste și gratuit

Correspondențele să se facă în cât se poate în limba maghiară, germană sau franceză.

Cel mai mare galar de mobile și podoabe femeiești din țară.

Fabrică de firețuri de mobile, galoane,

crepuri, crețuri, firețuri de perdele și draperii, ciucuri, tivituri de covoare, nasturi de plapomă, rose, rețele de pat, galoane și ciucuri pentru care funebre:

FRANKEL JAKAB
SZEGED

STABILIMENTUL DE INDUSTRIE: IPAR-UTCZA 1.

SERVICIU REPEDE, PROMT ȘI IEFTIN!

TELEFON 238.

TELEFON 238

Paltoane pentru dame după moda cea mai nouă

Cojoace pentru femei

Paltoane pentru fete

===== în prețuri foarte scăzute. =====

Radó Gyula,

MAGAZIN de HAINE pentru FEMEI

vis-à-vis cu biserica Minorităților.

Arangeamente de luminat Acetylén

cu baterie independentă, cu aparatul brevetat „Lux“. Desvoltătoare fără manuire, automate, sistem cu carbid .. în apă fără orice primejdie. ..

Arangeamente de lumină electrică și de transmisiuni.

Specialitate: Baterii mici independente (Eletrogene) pentru orașe, castele, hoteluri, mori și case private. Manuire nu este, prețuri ieftine. ..

O lampă aprinsă de 16 lumini costă pe oră 1 fil., o putere reală de cal costă 6 fil.

Motoare: de benzină, gaz, de oleu ect. pentru orice scop.

Fejér és Schmidt

BUDAPEST, Eötvös-tér 2.

Premiat la expoziția de la 1906 din Budapesta.

NÁDOR TÓDOR

parchete, mozaic, lac, curățitor de praf

ARAD, Edelspacher-utca nr. 6a. (Casa proprie.)

Recomandă **lacul său pentru parchete**, inventat de el însuși și întrebuințat de ani de zile, care s-a deosebit nu numai prin culoarea sa frumoasă și trainică, dar și prin ușoara lui aplicare. Înainte de întrebuințare dăm bucuroși oricui instrucții asupra întrebuințării. Primește lăchirarea parchetelor pentru a-le feri de praf în prețurile cele mai avantajoase atât aici în localitate, cât și în provincie. O încercare va convinge pe oricine că fabricatul arădan alui Nádor Tódor este superior celui din străinătate.

Prețul lacului lui Nádor este de 2 cor. 90 bani. Vanzători en gros vor avea reduceri. Perile trebuitoare să vindă cu prețurile cele mai avantajoase.

ZIKMUND & COMP.

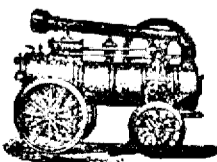
Fabrică de mașini și turnătorie de fier în UJVIDEK.

Recomandă tot felul de mașini de economie, dar mai ales mașinile sale brevetate, premiate la cele mai multe expoziții:

de semănat sistem „COLUMBUS-DRILL“ și **motoarele sale** cu gaz, petrol și benzină.

Recomandă mașinile sale

de treierat cu benzină și aburi, pluguri și tot felul de mașini agricole mari și mici.

Aranjament de mori după sistemul cel mai nou.

Trimitem preț-curente ilustrate gratis și franco.

Institut regalicular de pictură și artă industrială.

Depusă: BLASKOVITS. Intemeiată la 1887.

De mai multe ori premiat.

Bátori Blaskovits M.

PICTOR BISERICESC

Szabadka, Erdősor 66.

Recomandat din partea Excel. Sal. primatului papal și a clerului înalt din partea Magn. Sale contelui totnal Festetics Tassilo. Pictorul eparchialor sârbești, recomandat din partea Excel. Sale patriarh. C. Brancovici,

Pictare de biserică după stil, stucco. Aurirea eruelor fără șcheșă. Vărnirea bis-roilor, ce nu se poate spăla de ploaia. Pictarea iconostaselor în execuție artistică în mod xtravagant de ieftin. Bi-erilor mai săraci mai ieftin cu 25%. Pictare academică.

◆◆◆ Vopsea pentru biserici și turnuri, ce rezistă contra viforului, ploaii și focului. ◆◆◆ Resistă schimbării vremii. Vopsea svântă pâr-ții umezi, căci nu își pierde decât evaporarea umezei. E fără miros și ușor se svântă. Epotrivită și la vopsirea pi-trel, cărămizii, țiziei cimentului, lemnului, fierului, țiziei hielei, sticlei, precum și a de orașunilor de scenărie. Resistă focului. — Am on-are a aduce la cunoștința onor. public și pr st. preot, că pentru vopsirea bisericilor și a turnurilor până acum nu s'a găsit vopsea, ce se poate exista, și ce se poate spăla și se îmbină cu pârtețele ca o vopsea-fresco. Se poate căpăta exclusiv numai la acest institut. Picturile făcute cu această vopsea rezistă câte 10 ani. Specialitate: schele inventate de mine, cari pe cele uzate până acum, prin construirea practică sunt mult mai folositoare. Modele și planuri la dorință se trimit gratis. Cincizeci și șapte de a teverința, ce documentează succesul muncii mele în tot atâtea biserici,

Müller György

prăvălie de prapuri, odăjdii și obiecte bisericesti

Temesvár-Józsefváros, Uri-utca nr. 16

recomandă magazinul său bogat de odăjdii bisericesti, acopereminte pentru altar și obiecte pentru biserici de ritul ortodox. Tot felul de steaguri bisericesti, articoli de aramă și lemn precum icoane sfinte.

Cruci din tinichea pentru câmpuri, obiecte pentru împodobirea bisericilor în execuție frumoasă și după stil.

Provocându-mă la experiența câștigată pot să asigur onorata preoțime, că voi putea satisface pretensiunilor celor mai gingașe.

Telefon 101.

Telefon 101.

Kovács és Polgár

● LUGOS ●

Fabrică de cement, întreprindere de zidiri de beton și beton de fer.

Fabrica lângă gară. Birou: strada Ilona 2.

Fabrică și ține în magazin

țevi de cement în toată mărimea pentru traverze, poduri și canale; mai departe șghiaburi (vălăi) de cement de fer pentru comune, domenii și particulari, trepte de piatră artificială, cement și imitație de marmoră, stâlpi pentru garduri de beton, plăci de cement simple și de lux.

Primește orice fel de lucrări de lucrări de beton, beton de fer și lucrări de asfalt, mai departe corpișuri la Erernit și tot felul de lucrări de pavagiu.

Ține în magazin, vinde en gros și cu detail:

Cement portland și roman de Beocsini, var, gips, trestie de stucatură, cătran, carbolineum, cărămizi și material rezistent la focul, praf de ciment etc.

La dorință servește cu planuri și preliminarium.

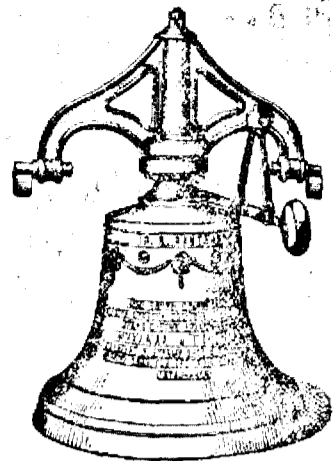

Fabrică de ceasuri de turn și turnătorie de clopote

G. P. PANTELICĂ în **SEMLIN**
(ZIMONY)

FIRMA FONDATA IN 1854.

FIRMA FONDATA IN 1854

Face ceasuri de turn după felul cel mai nou, propriu de construcție, cu pendulă liberă, cu sîrmă. — — — — —

Toarnă clopote noi, face smalturi și scătoare de fier, la clopote vechi pentru ale acorda armonice, face adnexe de clopot de fier.

Garantează execuție precisă.

Bisericilor și comunelor sărace li să dă în rate de mai mulți ani.

Am cercetat expoziția universală din Paris din 1900 cu scop de studiu.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. public, că am cumpărat

negustoria de ghete

din loc Strada Forray a lui Végh Gyula, care o voi conduce eu însumi.

Timpul mai îndelungat petrecut în bransa aceasta mă face să cred, că voi servi P. T. public atât în lucrări nouă, cât și în reparaturi foarte bune și cu prețuri moderate.

Recomandându-mă atenției P. T. public, așteptând comanda prețioasă sunt cu deplin respect

HAISER GYÖRGY

pantofar

ARAD, Forray-utea.

NOU MOD DE VINDECARE!

Pentru vindecarea radicală

nervilor, morburilor sexuale, de piele și de sânge, dispoziții de slăbire, impotență în urma nenumăratelor succese recomandăm cu căldură institutul renumit de hydro-elektrotherapie

DR. MITZGER TIVADAR

Budapest, VI., Teréz-körut 44 (etagiul I).

Institutul, care e ne întrecut în felul său, e aranjat conform celor mai mari succese tehnice și igienice pe baza modului de vindecare epocal „Kataphorese“. Acest mod de tămăduire vindecă în cel mai scurt timp ori ce boală și asigură cea mai perfectă însănătoșare. În urma rezultatelor grabnice și sigure, solvirea onorariului pentru vindecare se face numai după însănătoșare. — La epistole răspund gratuit. — Săli de așteptare și de consultare separate, separate locuri de intrare și eșire.

TISLER VAZUL pavagiu

Arad, strada Radnai 24

primește orice muncă de pavare

apoi

fac plăci de beton, canaluri de beton fundamente pentru uscarea pereților umezi, primesc orice construcții de pământ în condițiile cele mai avantajoase și în prețurile cele mai ieftine.

PRĂVĂLIA DE FLORI

a lui **SCHVEFFER EDE**

ARAD, palatul Minorilor.

TELEFON 337.

TELEFON 337.

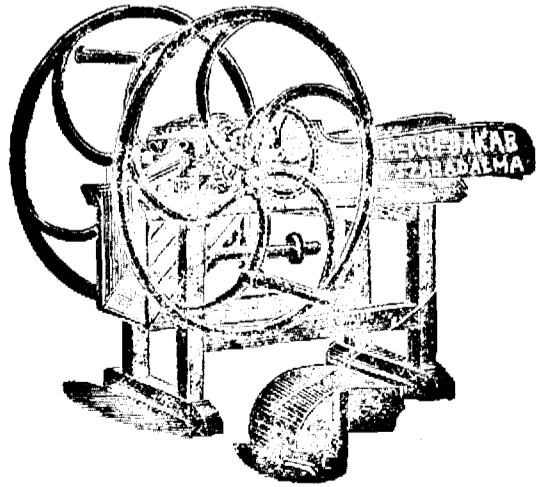
Execuție:

buchete și cununi după gust

pe lângă prețuri avantajoase.

Comande din provincie execut punctual.

== Serviciu prompt. ==

JACOB REICH Fabrică de cumpeni decimale și de mașini economice

UJVIDÉK.

Cumpeni decimale,	văpsite galben, fără greutate:		
50	100	150	20 kilograme
24—	28—	32—	36— Coroane.
300	500	750	1000 kilograme
40—	50—	80—	100— Coroane.

Cu încuetoare dublă cu 10— coroane mai mult. Greutățile să socotese separat.

Tăietor de paie patentat cu îmbucătură 50— coroane.

Tăietoare de rând 48 cor.

Pentru călcat cu piciorul cu 5 coroane mai mult.

Vîrteje pentru un cal 160 cor.

Săpător de porumb foarte bun 50 de cor.

Fabric mașini de îmblătit cu benzină

după brevetul propriu al meu. — Mașinele toate au fost probate și găsite bune peste așteptare. Să pot ușor manua, se poate lucra ori când cu ele; garantez pe 2 ani despre durabilitatea lor; eu singur leam examinat; funcționează momentan fără pierdere de vreme; să poate lucra toată ziua fără control; umblă înainte și înapoi.

La cerere trimit prețuri curente despre fabricatele mele.